

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum ille qui implet pœnitentiam à sacerdote sibi
iniunctam sit totaliter liberatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

minat de quibusdam penitentiam consequentibus. Et dicitur in duo. Primo determinat de tempore penitentiae. Secundò determinat quaedam quae ad effectum penitentiae pertinent dist. 21. ibi, ceterum multis autoritatibus. Prima in duas. Primo ostendit tempus penitentiae vsque in finem vitae esse. Secundò mouet quaedam quaestiones quae ex dictis ortum habent dist. 21. ibi, solet etiam quæri utrum post. Prima est principalis lectionis, & diuiditur in tres. Primo ostendit tempus penitentiae esse vsque in finem vitae, & opponit per Aug. in contrariū & soluit. Secundò mouet quaestione de illis qui quandoque condignā in hac vita satisfactionē implēt. Tertio inquirat qualiter sit agendum cum illis qui in fine vitae penitent. Secunda ibi, Si verò quaeritur de illis. Tertia ibi, solet etiam quæri utrum.

2 IN speciali sic procedit, & proponit primò quòd tempus penitentiae durat vsque ad finem vitae: An. autem videtur dicere quòd illi qui solum in fine vitae penitent in seculo statu non transeunt de hac vita. Sed quia penitentia satisfactoria est vespertinum sacrificium, & ideo Deo acceptanda: ideo verba Aug. praemissa intelligenda sunt de illis qui non ex amore Dei, sed timore mortis penitentiam agunt, & pro tanto securitatem non dat Aug. quia difficile in tali statu penitentiam agunt propter filios, uxorem, mundum & dolorem mortis, quae in illo statu terrant hominē à conuersione ad Deum, tamen qui in fine vitae penitent, bene possunt penitere, sed in purgatorio soluunt poenam quā in presenti nō absoluunt, nisi forte tam vehemens esset contritio, vt sufficeret ad debitam punitionem, vbi etiā incidenter dicitur quod ignis purgatorii est grauior quā aliqua poena temporalis. Postea mouet duas quaestiones de solutione poenae post hanc vitam. Prima est de illis qui penitentiam sibi imposuit in hac vita non impleuerunt, utrum in purgatorio penitentiam soluunt. Et respondet quòd sic, nisi in eis fuerit tanta contritio quòd vel illa solui, vel illa cum poenitentia quā fecit sufficit ad penitentiae completionē, Deus enim impunitum crimen non dimittit. Secunda est de his qui fecerunt penitentiam sibi imposuit à sacerdote, quae tamen penitentia nō fuit condigna peccato commissio, utrum in purgatorio pro ea puniantur. Et respondet quòd sic, nisi vehementia contritionis peccata sufficienter puniat: propter quod August. vult cordis contritionem in penitente multum attendi. Sed quia de contritione non constat, ideo penitentia non imponitur, quae vt idem Aug. dicit, secundū contritionis modum diuersimodè imponenda est. Vltimò dicit quòd morientibus nō est neganda reconciliatio si petant, quòd si tunc petere non possunt pra grauiamine infirmitatis & prius petuerunt testimonio fidelium, astantium reconciliandi sunt: sacerdos autem qui talibus penitentiam negat, reus est animarum. Solenniter autem penitentem non debet presbyter reconciliare inconsulto Episcopo nisi in extrema necessitate. Subdit etiam quòd si aliquis ad penitentiam festinans nō inueniat sacerdotem & sic mortuus est, obligatio eius est recipienda, & elemosyna pro eo faciendā. Et in hoc terminatur sententia, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum ille qui implet penitentiam à sacerdote sibi iniunctam sit totaliter liberatus.

Circa distinctionem istam quaeritur de duobus. Primum est de taxatione poenae per sacerdotem. Secundum est de relaxatione poenae per indulgentias. Circa primum primò quaeritur utrum ille qui implet penitentiam à sacerdote sibi iniunctam sit totaliter liberatus. Et arguitur quòd sic, quia sacerdos est arbiter inter penitentem & Deum, ergo sicut penitens debet acceptare taxationem poenae per sacerdotem, ita videtur quòd Deus debeat illa taxatione esse contentus.

2 Item prior est Deus ad miserendum quā ad condemnandum, sed si sacerdos imponeret peccatori maiorem penitentiam quā debeatur culpa, peccator teneretur ad faciendum eam, ergo similiter si iniungat minorem videtur quòd faciendum eam sit totaliter liberatus.

3 IN contrarium arguitur, quia Deus pro maiori culpa exigit maiorem poenam, & pro minori minorem, cum hoc habeat ordo iustitiae. Sed sacerdos & etiam Canones

imponunt quandoque pro minori culpa maiorem poenam & e conuerso, sicut laico imponitur penitentia septennnis pro homicidio, sacerdoti verò imponitur decennis pro fornicatione: licet homicidium sit maius peccatum quā fornicatio, ergo videtur quòd apud Deum non sufficiat talis taxatio.

4 RESPONSIO. Videnda sunt duo quae tanguntur in argumētis. Primum est qualiter poena sit à sacerdote taxanda, an. s. pro maiori culpa sit semper imponenda maior poena. Secundum est supposito quòd sacerdos discretè taxet poenam, utrum faciens eam sit à poena totaliter liberatus.

5 Quantum ad primum sciendum est, quòd poena in confessione taxatur propter duo. s. propter remediū praestandum contra reciduum, & propter debitum soluendū. Quantum ad debitum soluendū semper esset imponenda maior poena pro maiori culpa. Cuius ratio est, quia poena soluitur, vt inaequalitas iniustitiae commissae per culpam reducat ad aequalitatem iniustitiae per solutionem poenae: sed maior inaequalitas iniustitiae committitur per maiorem culpam, ergo non reducit ad aequalitatem iniustitiae nisi per maiorem poenam. Si autem consideretur poena prout praestat remediū contra reciduum in peccatore, & contra scandalum quod oritur in plebe, sic non semper imponenda est maior poena pro maiori culpa, sed quandoque minor. Cuius ratio est, quia poena praestat remediū contra reciduum & scandalum in quantum prohibet pronitatem ad peccandum: vbi est ergo maior pronitas ad peccandum ibi requiritur maius retractiuū, sed in eo qui committit minorem culpam quandoque est maior pronitas ad reciduum, sicut in iuvene fornicante maior est pronitas quā in sene, ergo indiget maiori poena ipsum retrahente quā senex, licet minus peccet, quia maius incentiuū habet. Eadem ratio est de scandalo, quia minus peccatum quandoque est magis scandalizatum & magis trahitur in exemplū in persona quae debet esse maioris edificationis (sicut est fornicatio in sacerdote) quā sit maius peccatum in priuata persona (puta homicidium) & praecipue quia nō est in communitate tanta pronitas ad hoc peccatum, & sic patet primum qualiter est taxanda poena & culpa.

6 Quantum ad secundum dicendum est quòd si poena imposita à sacerdote nō sit condigna pro solutione poenae debita culpa, tunc exoluens talem poenam non est simpliciter liberatus, sed faciet residuum in purgatorio. Cuius ratio est, quia error sacerdotis seu qualiscūque indifpositio penitentis nō debet mutare iustitiam diuinam quò ad punitionem peccatorum: sed quòd imponatur poena non condigna culpae prouenit vel ex errore sacerdotis nescientis ponderare quantitatem culpae vel saltē ex eius nescientia, quia non potest eam perfecte cognoscere, nec contritionem penitentis, vel dato quòd sciat ex industria, sibi imponit minorem poenam propter conditionem penitentis, qui forte magnitudine poenae posset à penitentia agenda impediri propter debilitatē corporis vel infirmitatem mentis, & ideo eligit minus damnum vt maius euitet, ergo propter hoc non debet impediri iustitia diuina quia peccator puniatur poena condigna peccato: quòd est intelligendum de poena quae soluitur per modum debiti, non autem de illa quae imponitur ad remediū recidui, quia in purgatorio solum exigitur poena ad soluendum debitum & non ad preferuandum contra reciduum, sicut non maneat ulterius locus vel tempus peccandi, si autem penitentia iniuncta totaliter omittatur vel in parte, si fiat de voluntate & autoritate imponentis penitentiam vel ex impotentia faciendi eam, vel ex alia causa iusta & necessaria, tunc omittens eam facere non peccat, faciet tamen eam postea in presenti seculo vel in purgatorio: si autem omittat eam facere ex sola voluntate sua temeraria non solum faciet eam postea hic, vel in purgatorio, sed peccat mortaliter: quia si in foro contentioso non obediens sententiae iudicis reputatur & punitur tanquam contumax, multo magis in foro penitentiae in quo agitur causa salutis hominis, si recipiens penitentiam sibi iniunctam pro satisfactione peccatorum contemnat eam facere, sola temeritate ductus, contumax debet reputari & contemp-tor ecclesiastici sacramenti, quòd non potest esse sine peccato mortali.

7 Ad primum argu. dicendum quod licet sacerdos sit arbiter, habet tamen limitatam potestatem, scilicet quo ad remissionem culpæ & dimissionem pœnæ virtute clauium quantum exigit contritio penitentis, non autem quo ad taxationem vel dimissionem pœnæ pro arbitrio voluntatis, nisi quod peccator si plus non faciat in hac vita quam sit ei taxatum non imputatur ei ad transgressionem.

8 Ad secundum dicendum quod quo ad forum ecclesiæ obligatur peccator ad faciendam penitentiam sibi impositam, & liberatur faciendo eam siue sit condigna, siue non, sed quo ad forum Dei non sufficit minor, nec exigitur amplior quam condigna: unde si peccator cui pœna est imposita maior in duplo quam exigit sua culpa decederet peracta sola mediocritate penitentiae, euolaret ad cœli, nec exolveret residuum in purgatorio.

QVÆSTIO SECUNDA. Vtrum vnus possit pro alio satisfacere.

Secundo queritur vtrum vnus possit pro alio satisfacere. Et arguitur quod non, quia contritio, confessio, & satisfactio, ad se inuicem ordinantur, & sibi inuicem correspondent: sed vnus non potest pro alio conteri, aut confiteri, ergo nec satisfacere.

2 Item quando aliquis suscipit satisfactionem pro altero, si ille decedens moriatur antequam ille satisfactio nem expleat, aut puniatur pro peccato illo aut non. Si non, ergo ante satisfactionem debitam glorificatur: si sic, cum alius postea satisfaciatur, idem peccatum bis puniatur: vtrumque autem istorum est inconueniens, ergo illud ex quo sequitur, scilicet quod aliquis possit pro alio satisfacere.

3 IN contrarium arguitur, quia plus valet charitas apud Deum quam apud homines: sed apud homines vnus potest ex amore pro alio debitum soluere, ergo fortiori ratione apud Deum potest vnus ex charitate pro alio satisfacere.

4 RESPONSIO. Questio ista non intelligitur de quacunque satisfactione pœnæ peccato debite, sed solum de satisfactione, vel solutione penitentiae iniunctæ a sacerdote, circa quam sciendum est quod sicut patet ex præcedente questione pœna satisfactoria quæ imponitur penitenti valet ad duo, scilicet ad solutionem debiti, & ad præstatum remedium contra reciduum. Si ergo pœna consideretur prout præstat remedium contra reciduum, sic impossibile est quod vnus exolvat pœnam pro altero. Cuius ratio est, quia pœna non præstat remedium contra reciduum nisi quia bene disponit hominem ad bene resistendum occasionebus recidui, sed ex hoc quod vnus sustinet pœnam pro alio ille alius in nullo melius disponitur, sicut ex ieiunio vnus non maceratur caro alterius ad melius resistendum concupiscentiis carnis, & sic est in omnibus aliis: quilibet enim bene vel malè disponitur, actu proprio & non alieno, ergo pœna quæ sustinetur ab vno, in nullo præstat remedium contra reciduum alterius.

5 Si autem pœna consideretur vt est solutio debiti, sic circa materiam istam sunt quedam clara, quedam verò dubia. Primum clarum est quod si satisfactio quam quis facit pro alio procedat ex autoritate sacerdotis imponentis penitentiam, certum est quod vnus potest satisfacere pro alio siue ille sit potens ad satisfaciendum, siue impotens. Cuius ratio est: quia nullus tenetur ad penitentiam sibi impositam, nisi secundum modum quo est sibi imposita. Si ergo imponens determinet quod penitentia fiat per illum qui peccauit, vel per alium, liberatus est a penitentia quæ fit per alium, siue illud sit ieiunium, siue peregrinatio, siue quodcumque aliud. In tota enim ista questione non loquimur de satisfactione absolute an vnus possit pro alio satisfacere, sed solum de satisfactione imposita contenti per sacerdotem absoluentem. Secundo clarum est, vel saltem est multum probabile quod si ille cui imponitur penitentia a sacerdote fiat impotens ad faciendam eam, alius potest pro eo penitentiam facere, quia nec Deus nec ministri eius intendunt aliquem obligare ad illud quod est ipsi impossibile: propter quod quia illa aliquo modo possumus quæ per amicos possumus, ideo ille qui est impotens per semetipsum ad faciendam penitentiam sibi iniunctam potest eam facere per amicum.

6 Dubium autem est vtrum ille cui iniuncta est penitentia & potest eam per semetipsum facere liberetur si faciat eam fieri per alium absque voluntate & licentia sacerdotis penitentiam imponentis. Et videtur probabiliter quod non, quia condemnatus iuste & iudicialiter non potest circa condemnationem aliquid immutare nisi de voluntate iudicis expressa vel presumpta: sed ille cui in foro penitentia imponitur aliqua pœna sustinenda, vel aliqua penitentia facienda condemnatur iudicialiter per sacerdotem, & supponitur quod iuste, ergo circa penitentiam sibi iniunctam nihil potest immutare nisi de voluntate sacerdotis expressa vel presumpta: expressa quando dicit, facies talē penitentiam per te vel alium: presumpta quando casus necessitatis incurritur qui reddit eum impotentem ad faciendam penitentiam ipsi iniunctam, imò videtur quod ille qui sola voluntate sua penitentiam sibi iniunctam facit fieri per alterum nisi in casibus prædictis, sit temerarius contemptor iudicii penitentiae, nec penitentia sic facta per alium credenda est Deo esse accepta ad liberationem ipsius, quando iudicium sacerdotis qui est in absolutione vicarius Christi temerarie contemnitur. In casu autem in quo de voluntate sacerdotis fieret penitentia per alium, videtur quod per eam non tantum solvatur de pœna peccato debita, quantum si fieret per illum qui deliquit, quia pœna per penam recompensatur, sed magis est vnicuique pœnale illud quod facit per semetipsum quam illud quod fit per alterum, ergo plus recompensatur de pœna peccato debita quando ille qui peccauit facit penitentiam iniunctam per semetipsum quam quando fit per alterum.

7 AD primum argu. dicendum quod non est simile de contritione, & confessione, & satisfactione: quia contritio ordinatur ad dimissionem culpæ per dispositionem hominis, & quia vnus non disponitur ex actu alterius, vt dictum est prius, ideo vnus non potest conteri pro alio. Similiter confessio fit per absolutionem per quam gratia datur, vel data augetur ipsi contenti, & ideo confessio facta ab vno non valet alii: sed satisfactio ordinatur ad solutionem pœnæ debite: quoniam vnus potest pro alio soluere in certis casibus, & ideo vnus potest pro alio satisfacere modis quibus dictum est prius.

8 Ad secundum dicendum quod ille qui decedit ante quam satisfactio, quam alius pro eo suscepit, sit completa, puniatur in purgatorio pro eo quod non est completum, nec tamen vnus peccatum puniatur bis: quia si ille puniatur in purgatorio plenè antequam satisfactio quæ pro eo debuit fieri sit inchoata, tunc si ille qui eam faciendam suscepit postea eam faciat, cedit ad satisfactio nem propriorum delictorum, & non illius qui iam expeditus est. Si vero eam non faciat puniatur pro ea tanquam pro promisso non expleto. Et sic pro alio puniatur quum principalis sit punitus in purgatorio.

9 Argumentum alterius partis non concludit vniuersaliter, quia & si apud homines vnus possit pro altero potente vel impotente satisfacere quo ad rem debitam, non tamen quo ad iniuriam illatam nisi procedat de voluntate iudicis, vel partis: & similiter est in proposito cum agatur de penitentia quæ imponitur pro offensâ diuinâ.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum indulgentia aliquid valeant.

Secundo principaliter queritur de indulgentiis per quas pœna satisfactoria dimittitur, & queruntur duo. Primum est de valore indulgentiarum. Secundum est quis possit facere indulgentias. Circa primum queritur duo. Primum est vtrum indulgentia aliquid valeant. Secundum est vtrum tantum valeant quantum sonant. Ad primum sic proceditur, & arguitur quod indulgentia nihil valeant ad dimissionem pœnæ peccato debite: quia ad potestatem excellentia quæ soli Christo cõpetit, nec est hominibus comunicata pertinēt, vt effectus sacramenti detur sine sacramento, sed dimissio pœnæ pro peccato dicitur secundum totum vel partem esse effectus sacramenti penitentiae, vt patet ex præcedentibus, ergo nullus purus homo potest aliquid dimittere de pœna peccato debita, nisi quantum dimittitur per absolutionem sacramentalē virtute clauium, igitur per indulgentiam quæ datur sine sacramento penitentiae nihil de pœna dimittitur.

2 Item